

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.
KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR.

:: :: Kéziratok és szakkérdések :: ::
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
(Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11
:: :: II. emelet 213.) fogad el. :: ::

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.
M. Kir. Halélettani és Szenny-
víztisztító Kísérleti Állomás

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Egész évre 12 pengő.

Fél évre 6 pengő.

Külföldre egész évre 16 pengő.

Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.

Nemtagoknak előfizetési díj:

:: :: Verantwortlicher Redakteur: :: ::
Dr. EMIL UNGER.

:: Administration: Ungarischer ::
Landes Fischerei Verein,
BUDAPEST, V.
:: :: Kossuth Lajos-tér 11. II. 213. :: ::

HALÁSZAT = (FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI

Organ des Ungarischen Landes Fischerei Vereins Budapest.

Redaktion: Kgl. Ung. Ver-
suchsstation für Fischerei-
biologie und Abwässerbe-
seitigung Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

Felhívás. — A magyar halnevek származása. *Beke Ödön dr.* — Magyar-német némesponty keresztezések. — Reflexiók a halászati kiállításra. — Külföldi lapszemle. — Aquarium. — Társulatok—Egyesületek. Újdonságok—Vegyesek. — Kérdések—Feleletek. — Arjegyzések—Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Über die Abstammung Ungarischer Fischnamen. — Ungarische und deutsche Edelkarpfen-Kreuzungen. — Ratschläge zur Weiteren Entwicklung der Zuchtfischausstellung. — Auslandschau. — Gesellschaften und Vereine. — Dr. Georg Vutskits — Vermischte Mitteilungen. — Fischpreise. — Annoncen.

Felhívás.

Tisztelettel kérjük az Országos Halászati Egyesület tagjait és lapunk előfizetőit, hogy **tagdíj — illetve előfizetésidő — tartozásaikat** a jelen lappéldányhoz mellékelt **postatakarék-pénztári befizetőlap** felhasználásával az **Egyesület pénztárába haladéktalanul befizetni szíveskedjenek.** A tagdíj évi 12 P, az előfizetésidő (nemtagok részére) ugyanennyi. Állami alkalmazottak és állami nyugdíjasok az összeg felét fizetik.

Egyes tagjaink és előfizetőink már több évi díjakkal is hátralékban vannak. Ilyenek részére a mellékelt postatakarék-pénztári befizetésilapon tartozásaik végösszegét feltüntettük.

A befizetéseket haladéktalanul kell kérnünk, mert egyesületünk egyébként a kiadásokat fedezni képtelen lenne.

Budapest, 1932 június hó.

Az Országos Halászati Egyesület Elnöksége.

A magyar halnevek származása.

Irta: *Beke Ödön dr.*

(Folytatás.)

Serinc (Komáromban emlékezetem szerint: *sérinc*) „*Acerina cernua*, A. schraetzer“. Nem lehetetlen, hogy azonos a *srécer*, *srác*, *srác-hal* nevekkel, s ez esetben német eredetű.

Süger (a régi és népnyelvben: *sigér*: népies változatai még: *süger*, *sügre*, *singér*, *süder*). Nem lehetetlen, hogy a törökből való; vö. kalmuk *sörgö* „*Perca fluviatilis*“.

Honfoglalás utáni halneveink közt van egy latin eredetű is, az *ángolna* (a régi nyelvben: *angvil(l)a*, *ángvil(l)a*, *ingolna*, *ingola*; az utóbbi a Székelyföldről is föl van jegyezve, az *ángvilla* pedig Komáromból). Az *ingolna*, *ingola* alak hangátvetés útján támadt, vagyis az *a* és *i* helyet cserélt, az *a*-ból aztán a *v* után *o* fejlődött. Latin eredetije: *anguilla*.

Az *Aspro steber* Szolnokon följegyzett *rásópóhal* neve valószínűleg az *Aspro* eltorzítása.

Honfoglalás utáni régi halneveink közül a legtöbb szláv eredetű. Ilyenek:

Balin (első adatok: a Besztercei és Schlägli Szójegyzékben 1400 körül, *bulin* 1570; a népnyelvben: *balin* Duna mell., Háromszék, *balín* Komárom, *bolyin* Bodrogek, *bolén*, Göcsej, *bain* Eszék, *boin* Bodrogek, *baing* Szatmár m., *balling* Bereg m., *balink* Brassó m.,

balint Székelyföld, *bálint* Duna mell., *balind* Győr m. [ez a változat már Grossingernél megvan], *báлинд* Duna-Tisza mell., *polind* Ipoly-Nyitra, *póлинд* Ipoly [*polind* már a Lexicon januáleban, 1652] „Aspius rapax, Abramis ballerus, Cyprinus aspius“; vö. szlovén *bólen* „Aspius rapax“; horvát *bolèn, bólen riba*, cseh *bolen* „Cyprinus aspius“ stb. (A szláv szó a német *wallen* „Silurus glanis, Cyprinus ballerus“ átvétele).

Csuka „Esox lucius“; a szláv *scsuka* ua. átvétele.

Galóca „Salmo hucho“; vö. szerb-horvát *glavatica* ua., tót *hlavalka* ua. Baróti Szabó Dávid Kisdéd szótárában (1784) és Grossingernél (1794) a „tavi pisztráng“ neve is *galóca* (*Trutta lacustris*), s a szlovénban szintén megvan a *glavatica* e jelentésben. A szó jelentése a szlávban: „nagy fej“.

Harcsa „Silurus glanis“; vö. tót *hrca*, cseh *hrce* ua. A tótban e szó „farkó“-t is jelent, s valószínűleg azért kapta a harcsa ezt a nevet, mert „nagy feje lelapított és époly széles, mint hosszú; teste elül hasas, vaskos, hátul két oldalt összenyomott“. A cseh *hrce*, tót *hrca* a. m. „kinövés“, a szlovénban *grca* „csomó a fában“.

Jász (*jáz* Hegyalja, Bodrogek, Tyúkod, *jác* Palócság) „Squalius cephalus“ (Kassainál „Cyprinus jeses“, tehát vagy azelőbbi, vagy esetleg „Idus melanotus“); *jász-keszeg* „Squalius cephalus“ Komárom, Szeged; „Idus melanotus“ Ercsi; *jász-ponty* „Squalius cephalus“; *jász-paduc* „Abramis vimba“ Borsod m.; vö. szerb *jaz*, orosz *jajz*, lengyel *jajz*, cseh *jesz*, szlovén *jez*, „Idus melanotus“.

Kárász „Carassius vulgaris“; vö. szlovén, horvát, cseh, szerb *karasz*, szerb *karas* ua. A németben ma *Karausche* a neve 1734 óta, *Karaus* 1691-ben, de a 16–17. sz.-ban *Karas*, *Kares*, *Karis*, *Karutze*, *Karutsch* nevei voltak.

Kolc, *kóc* (régí adatok: *kolch* 1517, *koltz* Molnár Albert 1604, 1610; az 1621-es kiadásban sajtóhibával *koltz*, s ez bekerült több későbbi könyvbe, így Grossingerbe is, *kolts* Comenius 1697, *kólc*, *kóc* Grossinger; a népnyelvben: *kóc* Győr, Vág tork., *kosz* Baja; *góc* Szeged) „Aspro Zingel“. Valószínűleg ez lesz a torontálmegyei Szőregről följegyzett *góc* is; vö. tót *kolec* ua., tkp. „faszeg, cövek“. Az Aspro streber magyar neve is *kerékszeg* (Nyitra tork.), ami Herman O. szerint „kitűnően festi az alakot“. Alakjáról nyerte az utóbbi egyéb magyar neveit is: *orsófark* Galgóczi 1622, Grossinger 1794, *orsófarkú hal* Háromszék m., *arsóhal* (= orsóhal) Bereg m., *apácafűró* Szentés, *répahal* Erdély. A *bucó*, amely már Grossinger előtt Dugonicsnál is előfordul (1788), s amelynek Zala-Tapolcán *k* kicsinyítő képzős *bucok* változata is van, vagy azonos a *kolc*, *kóc*-cal, vagy a székely *buc* „comb“ szó származéka. A *bucó* jelentése Nyitra m.-ben: „pufók, kövér arcú; tömzsi, kövér, vastag“, ami vonatkozhatik arra, hogy a hal teste „elül vaskos, kissé lelapult, hátrafelé orsószerűen vékonyodó“.

Lazac, (*lazacs* Kővágóörs, *losszos* Szirmai, *loszos* *pisztráng* Petényi S.) „Trutta salar“; vö. cseh, tót *loszosz* ua.

Lepény-hal „Thymallus vulgaris“; vö. cseh-tót *lipen(y)*, *lipan(y)* ua. A sütemény *lepény* szóhoz semmi köze, s a szláv nyelvekben ennek egész más szó felel meg.

Márna (*málna* Tokaj, *marina* Taródfa Vas m.) „Barbus fluviatilis“; vö. szerb, szlovén, tót *mrena* ua.

Meny, *menyhal* (*mény-hal* Zala m., Nógrád m., *mé-hal* Boldva) 1. „Lota vulgaris“; 2. „Nemachilus barbatulus“; vö. cseh, orosz *meny*, tót *mjeny*. Bizonyára az orszból való a rokon cseremisiz nyelvbeli *men* „Lota vulgaris“.

Piskár „Cobitis fossilis“ (csak oklevelekben: *Piscarustou* „piskárostó“ 1232, *Piskaruspathak* 1331, *Pyskarpotak* 1330/1449); vö. orosz *piskar* „Gobió fluviatilis“, *peskar* „Nemachilus barbatulus“, cseh *piskorj* „Cobitis fossilis“, szlovén *piskor* „Cobitis fossilis, Petromyzon fluviatilis“.

Pisztráng (*pisztrang* Erdély) „Trutta fario“; vö. lengyel *psztra(n)g*, cseh, tót, kisorosz *psztruh* ua. A hálnév eredeti jelentése a szláv nyelvekben: „tarka, foltos“ (*psztro* ua.).

Viza „Acipenser huso“; vö. szlovén, tót *viza*, lengyel *wiz*, cseh *vyz*, *vyza* ua.

Már Grossingernél előfordulnak:

Paduc (Hont, Háromszék, *padóc* Felsőrákos, *paluc* Szatmár m., *patic* Bars m., *paduszk* Boldva, *potoz* Kunszentmárton, *potoznak* Komádi, *podviz-hal* Göcsej. Grossingernél a *paduc*-on kívül *potosz* is van) „Chondrostoma nasus“, *jászpaduc* „Abramis vimba“ Borsod m.; vö. szlovén *podüsz*, *podvész*, orosz *poduszt*. A *t* vég a magyarban azért maradt el, mert tárgyagnak érezték. — *Tintafozó* (hol?), *tintahas* (Győr m.), *tintáshal* (Komárom) nevét fekete hashártyájától kapta.

Kelen (Göcsej, *kele-hal* Balaton) „Scardinius erythrophthalmus“. *Telen* (Grossingernél, *telény* Mármaros m., *keling* Szatmár m.) „Squalius cephalus“; vö. tót *kleny* „Leuciscus rutilus, Cottus gobio“, cseh *kleny(e)* „Squalius cephalus, Cottus gobio“, lengyel *kleny*, mazurei *klen*, szerb *klien* „Squalius cephalus“. A *Leuciscus rutilus* és a *Scardinius erythrophthalmus* gyakran összetévesztik, ez a magyarázata annak, hogy ugyanaz a szó a tótban az egyik, a magyarban a másik hal neve. Ugyanilyen viszony van a magyar *Bódor-keszeg* „Scardinius erythrophthalmus“ (Komárom) és a *Bodorka* „Leuciscus rutilus“ (Apatin) közt. Mindkettő valószínűleg a *bódorog* „kószál, bolyong“ igével függ össze.

Száp-keszeg (Grossinger, *szápa-keszeg* Szeged, *szápó-keszeg* Tisza) „Abramis sapa“; vö. orosz, rutén *szápa* „Abramis ballerus“. — *Bagoly* (*bagó*) *keszeg*-nek is hívják feltűnően nagy szeméről. Talán *karika-keszeg* neve is innen ered (vö. ném. *Scheibpleinzen*).

Csak a mai népnyelvből ismeretesek ezek a szláv eredetű halnevek:

Babajkó (Balaton, Sárköz) „Cyprinus carpio“; vö. bolgár *baboi* „Perca fluviatilis“.

Bandár „Lucioperca volgensis“ Budapest, Baja; vö. szerb *bândar* „Perca fluviatilis“.

Bules „Perca fluviatilis“ Dráva-fok, Bélye; vö. szerb *büljes* ua.

Grúz Bodrogek, *gulúz* Ipoly-Nyitra „Gobió fluviatilis“; vö. tót *hruz* ua. (így hívták Petőfi anyját is); a tótban a *h g*-ből fejlődött, tehát a magyar *grúz* ilyen eredetűbb *g*-s változattól való.

Riba-hal „Alburnus lucidus“ (Göcsej); vö. szlovén, szerb, bolgár *riba*, tót, cseh, lengyel *ryba* „hal“.

A német nyelvből átvett halnevek a szláv eredetűekkel se számra, se korra nézve nem mérkőzhetnek. Néhány száz éves multra csak a következők tekinthetnek vissza:

Kopp, *kophal* (1544), az utóbbi Komáromban ma is használatos, *gobhal* Molnár Albert, Pápai Páriz, Miskolczi G. „Cottus gobio“; vö. német *Kopp*, *Koppe*, *Groppe*, *Gruppe*. — Az erdélyi *goboly* „Gobió fluviatilis“ a kicsinyítő képzős német *Gobel*-ből.

(Folyt. köv.)

Magyar-német nemesponty keresztezések.

Az ideai tenyészállatkiállítás és vásár alkalmával *Corchus Dezső és Zoltán* biharugrai tógazdaságából egy nyaras pontyivadékokat állított ki, melyek háromfélék voltak: 1. tiszta biharugrai magyar nemesek; 2. biharugrai tejestől és 1929 őszen importált schwarzenfeldi ikrástól; 3. biharugrai tejestől és szintén a fentebbi időben importált aischgründi ikrástól származó, tehát keresztezésekből eredő ivadékok.

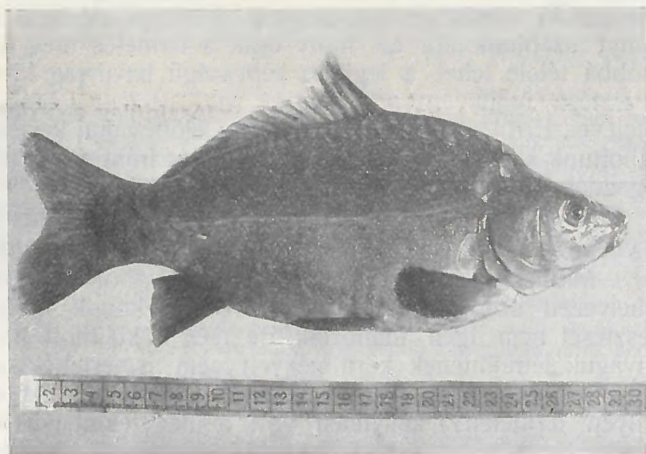
Az eredmény rendkívül érdekelt, tehát mindegyikből három, összesen kilenc darabot pontosabb vizsgálat céljára elkértem. E példányok vizsgálata és kiváló haltenyésztőinknek a tenyésztés körülményeire vonatkozó adatai alapján e közleményben számolhatok be a következőkről.

Táblázat.

	Biharugrai tisztatenyészet				Biharugrai ♂ Schwarzenfeldi♀				Biharugrai ♂ Aischgründi♀			
	a)	b)	c)	Közép	a)	b)	c)	Közép	a)	b)	c)	Közép
Testhossz	26·0	26·5	27·5		26·0	25·0	25·0		26·0	24·0	25·0	
Magasság	10·1	10·5	10·7		10·3	10·6	10·6		11·5	10·7	11·4	
Szélesség	5·4	5·7	5·75		5·2	5·5	5·65		5·5	5·25	5·5	
Fejhossz	7·8	8·0	8·5		8·0	7·5	7·5		9·0	7·5	8·0	
Hosszúság: magasság	2·57	2·52	2·57	2·55	2·52	2·35	2·35	2·40	2·26	2·24	2·19	2·23
Magasság: szélesség	1·87	1·84	1·86	1·85	1·98	1·92	1·87	1·92	2·09	2·03	2·07	2·06
Testsúly, kg	0·56	0·61	0·65	0·60	0·55	0·52	0·62	0·56	0·63	0·53	0·60	0·58

A táblázatból rendkívül érdekesen tűnik elő a magyar nemespontyokra vonatkozólag általam megállapított jellegzetes tulajdonság: a nagy *testszélesség* a biharugrai tisztavérű példányokon, melyet közepesen az 1·85

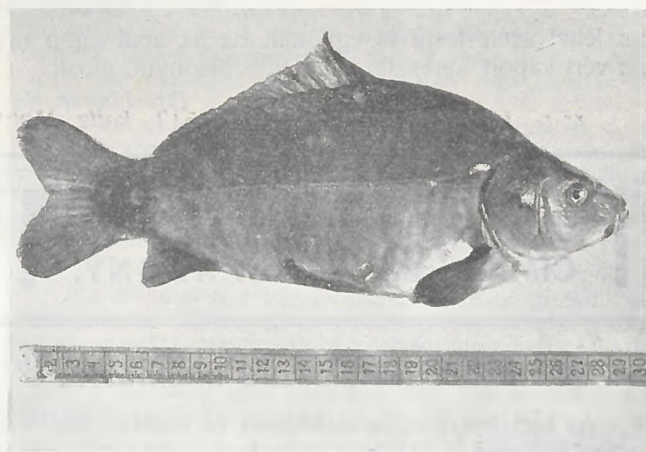
profilindexe közepesen 2·40; a tisztavérű biharugrai magyar nemes ivadéka pedig 2·55, s a három tisztavérű példány bármelyike ettől a középtől is csak a második tizedesben mutat eltérést.

Tisztavérű egynyaras™ biharugrai magyar nemes tükröspony, az ideai halászati kiállításról.

hányados jelez, melytől a tisztafajú a) b) és c) példánynál egyformán csak a második tizedesben van csekély eltérés.

E tulajdonság a keresztezésnél — úgylátszik — elvész. A hányados nő, a schwarzenfeldi keresztezésnél ugyan nem nagyon lényegesen (1·92 a közép), az aischgründivel keresztezett példányokon azonban igen számottevően; (2·06) mutatva, hogy a keresztezésből származó példányok rendkívül erősen örökölték aischgründi anyjuk jellemző tulajdonságát: az oldalt erősen lapított testet. A profilban készült fényképfelvételeimen ez természetesen egyáltalán nem látható. Annál inkább feltűnő azonban a képeken az aischgründi fajtát szintén jellemző igen nagy *testmagasság*, (3. kép), melyet szintén csaknem teljes mértékben örökölték ezek az ivadékok anyjuktól. (Hosszúság: magasság közepesen = 2·23.) A schwarzenfeldivel keresztezett magyar és német szülők ivadékaiknak

Biharugrai tejesnek schwarzenfeldi ikrással való keresztezésből származó egynyaras pontyivadék.

Ha az olvasó a három képet egymással összehasonlítja, úgyhiszem külső forma tekintetében a tisztavérű biharugrai nyeri meg leginkább tetszését. A kissé nyúlt testalak alkalmasabb is a konyhában az adagolásra. A tisztavérű biharugrai ivadék képen jól látható a fej mögött a hát hirtelen, szögben való emelkedése (a „nyakszög”) is.

A növekedésség egyébként körülbelül egyformának mondható úgy a tisztavérű, mint a keresztezésekből származott ivadékok eseteiben, bár a találomra kiválasztott 3—3 db ivadék pontos lemérése útján nyert súlyadatoknak úgy a legnagyobb középértékét (0·60 kg), mint a legnagyobb egyedsúlyt is (0·65 kg) a tisztavérű biharugrai ivadékok között találtam. Természetes, hogy mindegyikből csupán három, illetve összesen kilenc egyeden végzett mérések eredményeiből kifogástalan következtetést levonni nem lehet.

A további kísérletezést *Corchus Zoltán* leginkább az aischgründi-magyar keresztezéssel óhajtja folytatni, mert

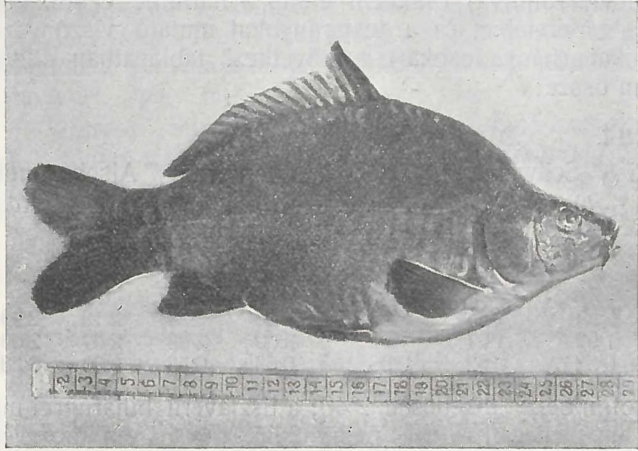
*Rozs, árpa, ősszel kukorica, „állandóan terített asztal“.

ez az ivadék igen nagy szívósságot és ellenálló képességet mutat.

Kár, hogy nagyobb arányokban való ilyen és hasonló tenyésztési kísérletek keresztülvitelére állami kísérleti tógazdaság nélkül alig gondolhatunk.

Méréseim eredményei nagyon szépen megerősítik régebbi értekezéseimben* található megállapításaimat, melyek szerint 1. a magyar nemesponty fajtákra jellegzetes a nagy testszélesség, 2. a túl magas hát oldalt erősen lapított testtel együtt jár. Aischgründi formájú ponty tehát

Biharugrai tejesnek aischgründi ikrással való keresztkezéséből származó egynyaras pontyivadék.
(Dr. Unger Emil fényképfelvételei.)

nem lehet szélestedtű is egyúttal. Ez az apai ágon magyar vért kapott keresztkezésnél is bebizonyult most.

Dr. Unger Emil.

! Régi dunai halászmester halasvíz használatát vagy tógazdasági alkalmazást keres. !

CÍM: ILLÉS JÓZSEF ADONY.

Reflexiók a halászati kiállításra.

Az ideai tenyészállatkiállításra és vásáron általában észrevehető volt a kiállítók számának csökkenése, mely vonatkozásban állott az egyes csoportokon belül az illető ágazat szervezetségével, piacaival, és eszerint tükrözve vissza azok rugalmasságát. Ha a kiállításra kapott kép szerint szabadna a magyar halászat jelentőségét, szervezetségét, vagy nemzetgazdaságtani fontosságát megítélnünk, ez torzkép lenne. Ezen ferde helyzet megvilágítása a céloom jelen közleményemmel.

A halászati pavillon a tavaszi kiállítások „Benjaminja”, s így nem csak jogunk, de kötelességünk is tárgyilagos kritikával, esetleges új eszmékkel a fiatal hajást tovább nevelnünk és fejleszteniünk.

A ponty-tenyésztés az értékesítési válsággal egy időben jutott körülbelül holtpontra. Kiváló teljesítőképességű magyar halanyaggal rendelkezünk, mely minden túlzó sovinizmus nélkül — azt hiszem európai viszonylatban is — a legelső között foglal ma helyet. Mégis ezen állításunkat, — ha kétséget kizárólag igazolni akarunk, ez nehezen volna lehetséges. Bonyolult halgazdasági rendszerünkben, ha eddig bárkinél telepítési, terme-

*PI „Über Ungarische Edelkarpfen“. Grünes Korrespondenzblatt Dresden, 1930. 6. szám.

lési eredmények után érdeklődtem, mindenütt hét pecsét alatt őrzött titokkal találkoztam, s így bármily készséggel is álltak a halászat ügyét oly lelkesedéssel felkaroló állami szervek és intézmények a tógazdák rendelkezésére, éppen e vitális pontokban: a több és olcsóbb termelési módok helyes kijelölésében kellett a legtöbb nehézséget leküzdeniök a nagy titkolózások következtében.

Megfelelő formájú és gyorsnövésű halakkal bírván, újabb tenyészcéllal a magyar pontytenyésztés, a kiállításra nyerhető benyomások szerint, úgyszólván nem rendelkezik. Haltenyésztésünk ma abban az állapotban van, amelyben a többi magyar állattenyésztési ágazat hat-nyolc évvel ezelőtt volt, mielőtt a „Zucht auf der Leistung“ jelszavát föl nem karolta és a gyakorlatba bele nem vitte. Példakép említem a magyar piros-tarka és simmenthali szarvasmarha-tenyésztés óriási fejlődését, bizonyosságot szolgáltatva a tejtermelés ellenőrzésével arra, hogy népies tenyésztésünkben világrekorder is akadt „Augusta“ nevű tehenünkben, mely míg a tenyészirány ki nem fejlődött, felfedezhető sem volt. Az összes külföldi szaklapok sokáig foglalkoztak akkor és azóta is e hihetetlen teljesítőképességével. A hitetlenség akkora volt a többi magas teljesítmények közzétételekor, hogy Hansen professzor heteket töltött Magyarországon a kontrol szervezetek tanulmányozásával.

A magyar haltenyésztésnek még a fennálló leküzdhetetlen kereskedelmi nehézségek idejében is csak hasznára válhatnék, ha igazolt kvalitásos képességű tenyészértékeinkre, mint propaganda értékre hívhatnánk fel a világ figyelmét. Eltekintve azonban e másodlagos céltól, parancsoló szükségesség, hogy a haltenyésztésnek is irányt szabjunk. Ez az irány csak a termelés még olcsóbbá tétele lehet, a legjobb képességű halanyag kitegyesztése útján, *egyenlő eséllyel való verseny* lehetővé tételével. Erről eddig a nyilvánosság előtt vajmi keveset hallottunk s jelen közleményben a haladás iránt fogékony tógazdáink figyelmét erre szeretném reáterelni.

Visszatérve már most az 1932. évi halászat kiállításra, a visszaesés okait a következőkben vélem megállapíthatni:

Miután a kiállítók eddig a többi pavillonok falain elhelyezett szép és belértékkel bíró grafikonok kifüggesztését nem igen utánozták, de még a kiállított halanyaguk létrejöttének körülményeit sem ismertették (pl milyen népesítés és etetés mellett tenyésztették azt és milyen területen?) kénytelen volt a nagytekintélyű és mindnyájunk előtt tudásáról és objektivitásáról elismert bíráló bizottság bírálatát tisztán a szemmértékkel megítélt tetszetős külsőre és az évjáratú egyedsúlyra alapítani. A tetszetős alak és az évjáratú egyedsúly feltűnő nagysága azonban, ha minden egyéb körülménytől eltekintünk, nem jelenti feltétlenül a kiállított halak teljesítőképességének legfelsőbb fokát. Nem minden haltenyésztő van ugyanis abban a szerencsés helyzetben, hogy az évjáratoknak megfelelő külön tavakról gondoskodhasson, hanem esetleg kénytelen a nagy terméseredményre beállított egy vagy két, vegyesen és sűrűn benépesített tavából kiválogatni a kiállításra szánt halakat. Véleményem szerint már most sok tógazda azért nem vesz részt a kiállításra, mert bár esetleg rekordtermést adó tavának halanyaga a legkiválóbb lehet, de a sűrű népesítés miatt kisebb egyedsúlyú halai kiállítása esetén nem tűnne ki és érdeme szerint nem is lenne elbírálnak. Ebből folyik azután, hogy az anyapontyokat és ivadékokat vásárló tógazdák a vásárlásnál csak tapogatóznak. Függvénye ezen állapotnak, hogy a halászati pavillon ezideig csak a kiállítás jellegét tudta kidomborítani és nem fejlődött ki eléggé vásárrá.

Egészen bizonyos, hogyha bármely versenyző tógazda tenyészanyagának teljesítőképessége egymással megbízhatóan összehasonlítható lenne (mint pl bármely baromfitenyésző egyenlő eséllyel versenyezhet anyagával a tojóversenyeken), akkor megszűnne a tógazdálkodás körében is az az eddig fennálló szokás, hogy a mindenkor legközelebbfekvő gazdaságból történnek a vásárlások. Bekövetkeznék ehelyett az a helyes gyakorlat, hogy minden tógazda igyekeznék a bebizonyultan legjobb növényképességű és takarmányértékcsökkentő tenyészanyagot vásárolni. A kiállítók száma ezért egyszerre megsokszorozódna, mert felesleges halivadékuk jól megalapozott tenyésztői nevével biztosabban találna piacra. Az egyenlő esélyekkel való verseny lehetővé tételét után, a másik teendő tehát a kiállítások átszervezésével a kiváló ivadék anyagok piacának megszervezése.

Harmadik, de tán nem utolsó a halforma kérdése. Mint Duna melletti tógazda, igazodva a biztosabb belső piac igényéhez, a nemes magyarponty egy elegánsabb, karcsúbb ívelésű változatát tűztem ki tenyészirányként. Úgy vélem szükséges volna tehát formacsoportok megállapítása a kiállítás keretén belül, amint ez más állattenyésztetekben is szokásos. Nem lehet a lengyel és egyéb külföldi piac kívánalmainak megfelelőleg szelektált halanyagot ugyanazon mértékkel mérve elbírálni. Ez magután vonná tehát a standard típusok kialakítását.

Talán igen nevelő hatású volna a bírálatok jegyzőkönyvben lefektetendő szempontjainak az illető kiállítóval való közlése, hogy a kívánt tenyészirányt munkájával, annak tervszerűségével minél tökéletesebben és gyorsabban érhesse el és azt állandósítani is tudja.*

Dr. Karczag József.

* A kiállítások tovább fejlesztése valóban kívánatos és a fenti cikk törekvő szerzőjének teljesen igazat adunk abban, hogy minden tógazda — kicsi és nagy — egészen egyenlő eséllyel való versenyre kelése saját anyagával, a baromfitenyésztők tojóversenyeinek analógiájára, rendkívüli mértékben fokozná a haltenyésztők érdeklődését és a leghelyesebb irányba indítaná el a hazai nemespontyfajták további javítását célzó törekvéseket. Véleményem szerint ennek megvalósítása nem ütközik komolyabb akadályba, de a dolog természeténél fogva nem szorítható már bele csupán a kiállítási pavillonba, mert az eszme valóra válása egy-egy termelési esztendő különféle gazdaságokból való halanyagának versenyre való elvezetése célra kijelölendő halastóban, mint országos pontyverseny-területen.

A haljelölés technikájának mai fejlettségi foka már módot nyújtana ilyen verseny megtartására is, legjobban persze akkor, ha lenne legalább egy állami kísérleti tógazdaságunk, amely vendégül látná a versenyre nevező tógazdákat válogatott halanyagát egy egész termelési évadra, sőt teletetésre is a következő tenyészállatkiállítás bezárásáig, a legszigorúbb szakszerű felügyelet és kezelés alatt. A kiállító egy évvel előbb szállítaná tehát versenyző pontyait (pl 50—50 drb egy- és 10—10 drb kétgyarast), amelyek hivatalosan megjelöltetnének egyenként s így kerülnének bele a verseny színhelyéül szolgáló halastóba, a többi versenyzők ugyan csak megjelölt halalaival vegyesen. Az őszi lehalasztást hivatalos ellenőrzés mellett kellene megtartani, az egyes versenyzők halait a jelek szerint külön vizeskádakba csoportosítani, és súlygyarapodásukat a bíráló bizottság delegáltjainak jelenlétében megállapítani. Ezután a versenyzők halai közös teletetésre kerülnének, ahonnan tavasszal a tenyészállatkiállítás és vásár előtt ismét széjjel válogatattának, megméretnének és a bizottság és a versenyzők jelenlétében szedetnének össze belőlük a kiállításra szánt példányok, a súlygyarapodás eredményei pedig az egyes akváriumok előtt kifüggeszgetnének a kiállításon. A bírálat eredményében így mindenki megnyugodna és annak igazságosságát bárki elismerné. Az ilyen versenynek tanulságai úgyszólván felbecsülhetetlenek lennének.

Állami tógazdaság hiányában a terv szinten megvalósítható, ha akadnak tógazdák, akik egy-egy kisebb tavukat az országos versenyre, évenként felváltva, felajánlják. A többi már részletkérdés. Most kell azonban már erre vonatkozólag az eszmevesztést megindítani. Legyen szabad tehát tógazdáinkat felkérnem, hogy állami tógazdaság hiányában ajánlják fel jövő tavasztól kezdve egy-egy kisebb tavukat a verseny céljaira.

Jelentkezzenek a „Halászat” szerkesztőségénél már most azok a tógazdáink is, akik — elvben legalább — hajlandók lennének ilyen „versenyre” benevezni, hogy mielőbb lássuk, van-e megfelelő érdeklődés e terv megvalósítása iránt, mert ehhez képest kellene megszabni az országos verseny céljaira kijelölendő, illetve tógazdáink által felajánlandó halastó nagyságát. Ha az érdeklődés megfelelő lesz, akkor a részletkérdések megtárgyalása egy, az Országos Halászati Egyesület által egybehívandó ankétán megtörténhetne, és az első verseny 1933 tavaszán megindulhatna, eredménye pedig az 1934. évi tavaszi tenyészállatkiállításon és vásáron kihirdethető és bemutatható lenne.

Dr. Unger Emil
egyetemi magántanár.

Külföldi lapszemle.

A mesterséges haltenyésztés jelenlegi állapota Csehszlovákiában. Csehszlovákia halászatát úgy az alacsony, mint a magasabb szintű halak tenyésztése, valamint folyami halászat tekintetében is jelentékeny. Csupán pontyos tógazdaságainak területe 42.000 hektár. Dr. F. Volfnak ez a cikke kizárólag a mesterséges haltenyésztéssel, azaz a mesterséges termékenyítéssel, keltetéssel és az így nyert zsege ivadékok életben tartásával foglalkozó intézményekre terjed ki. Jelenleg a következő halfajták mesterséges tenyésztésével foglalkoznak: sebes- és szívárványos pisztráng, pataki- és alpesi saibling, pénzespér, galóca és a nagy-maréna. Régebben a lázac megtermékenyítésével is sikeresen foglalkoztak. A süllőt a nálunk szokásos módon ivatják és a nyert ikrákat tógazdaságok népesítésére, folyók behalásztására használják, sőt kivitelre is jut belőlük. Néhol a csukát is mesterségesen termékenyítik. Leggyakrabban használt keltető készülékek: a szokásos kaliforniai, a „Bako”, a „Rücker-Simplex” és az „Universum”. A keltető telepekkel kapcsolatban gyakran pisztrángos tavak is létesültek, melyekben a folyók népesítésére szánt anyag megerősödik. Ilyen tó mintegy 500 van, 120 hektár összterülettel. Csehszlovákiában 124 keltető telep van, melyek 8-5 millió salmonidaikrát, és 500.000 maréna-ikrát termelnek évente. (Utóbbit a treboni maréna-keltető, mely a 125-ik telep.) Ezekből 26 telep esik Tótföldre. (10 telep 1-5 millió saját termésű ikrát, 16 telep 0-5 millió vásárolt ikrát keltet.) Ruténföldre 12 telep esik, melyek közül csak egy telep termel ikrát (25.000 drb-ot), a többi 11 telep idegen ikrát keltet (200.000 drb-ot). A pér és a galóca mesterséges tenyésztése kísérleti stádiumban van, de különösen az utóbbi tekintetében Köttl R. znióvárjai és az alsókubini halászati egyesület haltenyésztésében szép sikereket ért el. A többi 87 telep Cseh- és Morvaországban és Sziléziában van.

(Der Deutsche Fischer, május hó.)

Pöstyén mellett a Vág folyóban hatalmas harcsát fogtak, melynek hossza 2-10 m, súlya 54 kilogramm volt. A pöstyéni múzeum számára preparálták. A pöstyéni öreg halászok szerint utoljára ezelőtt 30 esztendővel fogtak ott ilyen nagy harcsát, sőt az akkori zsákmány még nagyobb volt: 3-00 m hosszú és 82 kilogrammot nyomott.

(Deutsche Fischer, május hó.)

Túlságosan megpaprikázott halak. A svájci hatóságok paprikázták meg ezeket a halakat és az orvhalászok prüszkölték tőle! Március 11-ről 12-ére virradólag tettenérték a genfi tó svájci részén négy orvhalaszt. A 200 kg-nyi halzsákmányt, szabályellenes hálót elkobozták és fejenként 200—200 svájci frank büntetést kellett fizetniük. Ugyanazon a napon a nyoni rendőrség két visszaeső bűnöst egy 7 font súlyú pisztráng jótalan kifogásáért 600 svájci frank büntetéssel sújtott. Nem jó dolog arrafelé orvhalásznak lenni!

(Schweizerische Fischerei-Zeitung, május hó.)

Kételtűek jelentősége a haltenyésztés és a higiénia szempontjából címmel írt igen érdekes cikket H. Barthélémy, a strassbourgi zoológiai intézet igazgatója. Részletesen foglalkozik a különböző béka, gyík és göté fajok életmódjával és végkövetkeztetésként arra a meggyőződésre jut, hogy valamennyi kételtűnek vízben élő porontyai feltétlenül károsak a haltenyésztés szempontjából, ezenkívül a vízbéka és a tarajos göté kifejlődött korukban is pusztítják a halakat. (Steindorp egy alkalommal 110 darab pontyivadékokat szedett ki békagyomrokból.) Igaz, hogy a kifejlődött kételtűek a rovarok pusztításával a mezőgazdaság és a higiénia szempontjából hasznos is hajtának, ha azonban figyelembe vesszük, hogy a halak a lárvák pusztításával legalábbis egyenrangú rovarpusztítók, úgy helyesebbnek kell Barthélémy-nek azt a javaslatát, hogy halasvizekből a kételtűek kiirtandók és csak a béka nem halasított vizekben nyerjenek védelmet. Az elpusztított békák és porontyok húsa értékesíthető, mint hal-, baromfi- vagy sertéstakarmány. (Bulletin français de pisciculture, 299. és 331. oldal.)

Csuka- és maréna-ikrák mesterséges megtermékenyítése, nem könnyű feladat. A sikertelenséget gyakran a hím tejének rossz minőségében keresik. O. A. Sundberg högbo-i svéd tudós vizsgálatai szerint azonban főleg hirtelen hőmérsékleti változások fellépte hiúsítja meg a megtermékenyülést. Szerinte helyesen a következőképpen kell eljárni: Lapos fenekű, rövid nyakú üvegbe (kis-marénánál 1/3 literes, csukanál és nagy-marénánál 1 literes) bőcsövű, zománczott tölcser segítségével annyi érett ikrát töltünk, hogy az üveg félig legyen megtöltve. Megtermékenyülés után ugyanis az ikrák térfogata egyharmadrésszel megnövekszik és így még marad hely a hímállat teje számára, melyet az üveg száájához szorított ivarnyílásból közvetlenül az üvegbe juttatunk. Ezután az üveget víz alá merítjük annyira, hogy a beáramló vízzel hígított tej az üveget teljesen megtöltse. Az üveget most parafadugóval lezárjuk és nyílásával lefelé fordítjuk, hogy az ikrák a tejes vízen áthatolva leülpedjenek, az üllepedés befejezte után visszafordítjuk az üveget. Ezt a keverést mintegy négy percig folytatjuk, miközben a dugót mindannyiszor kivesszük ahányszor felül van az üveg szája, hogy levegőt juttassunk az ikrákhoz. Fontos, hogy az egész művelet alatt egyik kezünket az üveg fenekéhez szorítsuk, hogy ezáltal az üveg hőmérsékletét langyosan tartsuk. Enélkül veszteségektől kell tartani. Megtermékenyülés után a tejesvizet leöntjük és tisztavízzel az előbb leírt le-fel fordítgatással kiöblítjük az ikrák közül a tejesvizet maradványait is. Végezetül zománczott vödörbe öntjük az ikrákat, melyet szákvázzal kell letakarni. Egy 10 literes vödörben 5–6 liter ikrát több órán át el lehet tartani, ha a vödör vizét 15–20 percenként cseréljük. Ha azután az ikrák megduzzadása bekövetkezett, akkor 48 órai szállítást is kibírnak. Sundbergh ezzel a módszerrel mult év tavaszán 37 liter csuka ikrát megtermékenyített meg, melyeket aztán Zugféle edényekben kielégítő eredménnyel keltezt ki.

(Bulletin français de pisciculture, 342. oldal.)

Was die Teichwirte lesen müssen! címmel hívja fel Paul Vogel lapja a tógazdák figyelmét arra a nagyszabású propagandára, melyet az április 24—30-ig tartott Reichs-Seefischwerbewoche alkalmából a tengeri halászati érdekeltek indítottak Schiele birodalmi miniszter protektorátusa alatt. A 20 pontban összefoglalt propaganda lehetőségek valóságban nagyméretű mozgalom képét nyújtják, melynek jelentőségét fokozza az, hogy egyidejűleg száz német városban fejti ki működését. A lap rámutat arra, hogy a Reichsverband der deutschen Teichwirtschaften szegényes propaganda-tevékenysége mellett milyen nagy veszélyt jelent ez a ponty, compó és pisztráng piacára és élénk édesvízi-hal propagandát sürget.

(Paul Vogels Korrespondenzblatt, május 1.)

Der neue „Königskarpfen“ Frankreichs és Die Karpfenzüchter Frankreichs verlangen Gewichtskala im Handel mit Karpfen című cikkek nagy figyelmet szentelnek a francia pontytenyésztés és pontypiac fejlődésére mutató jelenségeknek. Rámutat arra, hogy míg 1910 előtt a francia ponty olyan csenevész volt, hogy nem csoda, ha a kényes ízlésű franciák nem kértek belőle, addig az azóta megtelepített galíciai típus különösen a jóvátételben szállított német törzsekkel nemesítve a jó agyagos talajú francia tavakban megmutatta, hogy mire képes. Ma már kitenyésztették a francia „Királypontyot“, melynek márkázása iránt 1930. V. 1-én a montbrison-i törvényszéknél meg is tették a szükséges lépéseket. Egyidejűleg megindult a belföldi fogyasztás érdekében is a mozgalom és ma már az elsődrendű tengeri halhoz szokott franciák is szívesen eszik az ilyen jóminőségű pontyot. Mindez élénken igazolja azt az igazságot, hogy a rossz minőségű pontyok a piac ellenségei. A cikk közli Neufbourg grófnak a francia tógazdaságok érdekében tett javaslatait.

(Paul Vogels Korrespondenzblatt, május 15.)

A süllő jelentősége a német halpiacon. A süllő a német piacokon általában négyféle alakban jelentkezik: A tavakból és folyókból származó szép példányok ú. n. Tafelzander-ek; a jóval kisebb példányok, melyek lehetnek ugyan szintén Flusszander-ek, de legtöbbször mégis inkább Halfzander-ek; az Esztorzából importált friss süllők és végül az Oroszországból importált fagyasztott süllők. A süllők, különösen a szép „Tafelzander-ek feltétlenül jó áron lennének értékesíthetők, ha a kínálat simulni tudna a kereslethez. Rendesen azonban az a helyzet, hogy megrendeléseket nem tudnak szavatosság mellett lebonyolítani, ezért a süllő elvesztette állandó vásárló közönségét, mely inkább a biztosabban nyerhető halfajták felé fordult. Ezért mikor nagyobb süllő kínálat jelentkezik, az árak érzékenyen alábbszállnak. A piac szabályosabb kiszolgálása esetén a süllőimportot minimumra kellene szorítani, így azonban az importált halak közül csupán az orosz fagyasztott süllő veszedelmes és az sem a süllőkre, mert alacsonyabb minőségének megfelelőleg csak 50—100 %-al tudnak túladni rajtok, hanem inkább általában az édesvízi halpiacon. Egyébként az orosz süllő bevitelére erősen megcsappant a mult

évben, amit a következő számok illusztrálnak: 1929-ben 15.204 q, 1930-ban 15.284 q, 1931-ben azonban csak 7426 q volt az orosz süllő bevitel. Ezzel szemben az esztorzági friss süllő bevitel 1600—1800 q körül állandósult.

(Fischerei-Zeitung, Neudamm, május 1.)

Karpfen-Bolschewismus. Tudnillik a bolsevikiek pontyot szállítanak Németországba. A számok egyelőre kicsinyek: 1929-ben 88 q, 1930-ban 411 q és 1931-ben 709 q (1932 január is be van számítva) orosz pontyot vittek Németországba. Azonban látni, hogy a számok rohamosan növekednek. Ezek a számok nyugtalanítják a német termelőket, annyival is inkább, mert két érdekes tartalmú levél nagyszabású orosz tervekre enged következtetni. Az egyik levél arról a fantasztikus tervről szól, hogy az oroszok 25 millió dollár tőkével alapot akarnak teremteni az orosz édesvízi halaknak Németországba való bevitelére számára. Alátámasztani látszik ezt a leningrádi halélettani intézetnek egy levele, melyben tíz lausitzi pikkelyes törzs beszerzése végett keres összeköttetést. Hideget jól álló fajtát akarnak kitenyészteni. A német tógazdák szövetsége intézkedéseket sürget ez ellen a veszély ellen.

(Fischerei-Zeitung, Neudamm, május 29.)

Különleges okok, melyek a pisztrángivadék nevelését kedvezőtlenül befolyásolják. Bőséges természetes táplálék jelenléte mellett a kikelt ivadék 70 söt különösen kedvező esetben 90 %-a is felnevelhető, csupán mesterséges táplálékra utalva azonban a 40-50 %-os eredményt nagyon szépnek kell tartani. Néha azonban véletlen események a szépen fejlődésnek indult ivadékkállományt teljesen megsemmisítik. Két ilyen esetet sorol fel. Mindkettőnél hirtelen jött erős és tartós záporosó okozta a katasztrófát. Az egyik esetben azáltal, hogy az ivadék nevelő tavakon átfolyó patak zavarrá vált víze a zápor alatt rengeteg finom iszapot vitt magával és ez az iszap az ivadék kopolyáját támadta meg. A másik esetben az árvíz arzéntartalmú anyaggal permetezett erdőből vihett sok mérgező anyagot a tóba. A tudósok szerint ugyan ez önmagában még tömeges halpusztulást nem okozhatott volna, de akkor talán a rendkívül intenzív eső az arzénen kívül a túlevélű erdőből más mérgező hatású anyagokat is lugozhatott ki és ezek együttes hatása okozhatta a tömeg pusztulást. Azt ugyanis határozottan megállapították, hogy a katasztrófát okozó víz csak ebből az erdőből jutott az ivadéknevelő tóba. Ilyen esetek okainak kiderítése csak a tudósok és a gyakorlati férfiak együttműködésével lehetséges.

(Fischerei-Zeitung, Neudamm, május 8.)

Megfigyelések a halmegjelölés terén. A wienlbachi kísérleti állomás összehyűjtött adatait közli Dr. Probszt. Az amúgy is sok fejlődést okozó megjelölés tekintetében minden célnak megfelelő általános megoldást találni nem lehet. Másként kell megjelölni a nyílt vízbe eresztett és másként a tógazdasági halat. Más a cél és az eszköz csoport-jelölésnél és más egyéni megjelölésnél. Jelentős az idő kérdése is, ameddig a jelnek felismerhetőknek kell lenni. Tógazdaságoknál csoportos megjelölésre felesztendeig szólv felismerhetési igény mellett kielégítőnek bizonyult a hasúszók csonkításával való megjelölés, ha a bemetszés lehetőségig mélyre hatol. Úgy a nyári (növekedési), mint a teletelési periódusra alkalmas. A többi úszók egyike sem ilyen alkalmas. A regenerálódó képesség fiatal halaknál nagyobb; az úszók közül a hasúszónak van a legkisebb regenerálódó képessége. A hasúszó csonkítása által elért megjelölés a növekedési képességet alig befolyásolja, ellenben bármiféle jelölési mód a himlő felléptét határozottan elősegíti.

(Allgemeine Fischerei-Zeitung, május 15.)

Adatok az angol tengeri halászatról. Három féle tengeri halászatot üznek: parti-halászat, heringhalászat és mélytengeri halak (fehérhalak) halászata. Az elsőt kikötőkben és azok közelében üzik; nem versenyképes, kézi erővel dolgozik, egyre csökken jelentősége. Ezidőszert mintegy 12.000 halász üzi. A heringhalászat hazája Skócia, mert a közeli Shetland szigetek környékén van a heringek ivóhelye. A fogási eredmények kiszámíthatatlanok, néha túlbő, néha nagyon szegényes a fogás. Az angolok alig eszik, de az exportja is csökkent, mert a főfogyasztó Oroszország jóformán semmit nem vásárol. Ezért az összkivitel 200.000 tonnára esett vissza, 16.000 embert foglalkoztat. A „fehérhalak“ halászatával 20.000 halász foglalkozik és az évi halászkmány 700.000 tonnára tehető. A három legfontosabb halászkikötő: Hull, Grimsby és Aberdeen. A halászflokkoknak messze el kell halandozniok és ezért gondot okoz a zsákmány megfelelő módon való kezelése addig is, míg kikötőbe érnek vele. Azonnali fagyasztás jobb a hűtésnél. Újabbban „úszó gyarakat“ küldenek a flottával, melyben még a tengeren feldolgozzák a zsákmányt. Anglia tengerihal-fogyasztása 14 kg fejenként és még emelkedőben van.

(Zentralblatt für Fisch-, Wild- und Geflügel-Handel, május 4.)

AQUARIUM.

Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület.

Cím: B. Michailovits György ny. szds. VI., Podmaniczky u. 61.

Az egyesület választmánya április 20-án tartott ülésén Büttner Miklós ny. államtitkár, elnök előterjesztésére az egyesület további fejlesztését célzó határozatokat hozott. A jövőben minden két hónapban tagfelvételi választmányi ülések rendszeresítettek. A felvétel idejéig a jelentkezők a jövőben is szíves fogadtatásra találnak az ezentúl minden hó első és utolsó csütörtökjén tartandó összejöveteleken. Ezek idejét a titkár érdeklődőknek is alkalmanként külön meghívón jelzi.

Kellner Jenő tb. és alapító tag — az egyesület egyik leg-érdemesebb oszlopa — többek felkérésére készséggel hozzájárult egy rég elfogyott kitűnő és olcsó munkája: A szobaakvárium kiadására. A Természettudományi Társulat kiadásában a közelmúltban megjelent tartalmas könyvecske Behyna Miklós műve — sajnos aránylag magas ára miatt főleg az ifjúság körében nem lesz könnyen megszerezhető — célunk pedig, hogy szép és hasznos kedvtelésünk főleg az érettebb tanulóifjúság körében terjedjen.

A választmány örömmel vette tudomásul, hogy a szakkönyvtár állománya 164 kötetet tartalmaz, mely a tagok számára bármikor rendelkezésre áll. Az elnökség a jövőben ismét rendszeresíti a régen oly kedveltségnek örvendett csereestéket. Az egyesület vezetősége mindent elkövet, hogy tagjainak minél többet nyújtson. A tagdíjak a jövőben is az alapszabályoknak megfelelő összegben hagyatnak meg. Rendes tag 6 P, pártoló 4 P. Alapító egyszer s mindenkorra 50 P-t fizet. Felvételi díj továbbra is 5 P marad.

M.

A Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület f. é. június hó 2-án este nyolc órakor a Tiszti Kaszinó épületében (IV., Váci utca 38. sz.) levő vendéglő különtermében rendezte meg fennállása 20 éves évfordulóját, igen népes diszközgyűlés keretében. A tagok, vendégek és érdeklődők száma meghaladta a hetvenet.

Büttner Miklós ny. államtitkár, elnök ünnepi megnyitójában vázolta az egyesület húsz éves múltját és fokozatos fejlődését, az aquarisztika haladását. Közben megemlékezve ezen egyesület megalapozása körül is nagy érdemeket szerettek, a jelenleg Keszthelyen élő Lendl Adolf dr.-ról, a jelenvolt Kellner Jenő-ről, továbbá a Fiumében nemrég elhunyt Garády Viktorról, az egyesület volt dísztagjáról.

Az elnöki megnyitót díszelőadások követték:

Seenger Gyula Kornél dr. sebészorvos, egyetemi tanársegéd „Az aquaristikáról” tartott előadásában vetített képek kíséretében tájékoztatta a közönséget az aquarisztika céljairól, eszközeiről, berendezéseiről és bemutatta azon díszhalak sikerült képeit, melyeket tenyésztani és tartani leginkább szoktak.

Unger Emil dr. egyetemi magántanár, a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás főadjunktusa pedig a hazai halfauna azon fajairól emlékezett meg, amelyek az aquaristikában leginkább számbavehetőek. Különösen ajánlotta a szaporodás módját tekintve csodálatosan érdekes szívárványos öklét (Rhodeus amarus), mely petéit élő kagylókba rakja, s azokban költeti ki, de felhívta az aquaristák figyelmét arra is, hogy bármely hazai halfaj petéinek aquariumokban való kiköltése, s a szikracskós ivadékok felnevelésének megkísérlésével külső munkatársai lehetnének a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomásnak.

Schneider József kertészeti felügyelő „Az aquarium növényvilágáról” c. előadásában nagy szaktudással ismertette és elevenen bemutatta az aquariumokba leginkább alkalmas hazai és külföldi növényeket.

Az előadások nagy tetszést arattak a közben vacsorázó nagyszámú előkelő közönség körében. Vacsora után a diszközgyűlés kedélyes része következett, bácsszentiváni Michailovits György ny. huszárszázados, az egyesület agilis titkára rendezésében. Aquariumok, halak, felszerelési tárgyak és a bemutatott növények kisorsolása, melyeket díszhal-kereskedőink és Schneider kertészeti felügyelő ajánlottak fel erre a célra.

A társaság éjfél tájban kedélyes hangulatban oszlott széjjel.

Dr. U. E.

TÁRSULATOK—EGYESÜLETEK.

A Dunaföldvár-bátai halászati társulat f. évi április hó 30-án Kalocsán tartotta évi rendes közgyűlését. A tárgysorozat pontjai közül kiemelve, hogy elnökül Kőszeghy Mihály kanonokot egyhangúlag választotta meg, az alelnök-igazgatói évi jelentést

pedig észrevétel nélkül egyhangúlag fogadta el. Az 1932. évi költségelőirányzat 2147 P 77 fillér bevétellel szemben ugyanannyi kiadást mutat föl. A holdanként kivetett járulék 13.2 fillér. A VII. üzemszakasz elmúlt időre járó bérének behajtása peres úton történik, s az erre vonatkozó kérdések részleteinek megtárgyalása végett a közgyűlés egy bizottságot küldött ki, azzal az utasítással, hogy erre vonatkozólag a közgyűlésnek mielőbb teygen jelentést.

F.

A Dunaszekcső-drávatoroki halászati társulat április hó 13-án tartotta Mohácson évi rendes közgyűlését Stettner Pál társulati elnök elnöklete alatt. Elnök megnyitó szavai után a társulat 1931. évi működéséről szóló jelentést terjesztette a közgyűlés elé. A közgyűlés az elnöki jelentést valamint az 1104 P 94 fillér bevételt és 948 P 88 fillér kiadást felmutató zárszámadást elfogadta, az 1932. évi költségelőirányzatot pedig 650 pengőben állapította meg. Az általános tisztújítás során egyhangúlag a régi tisztikar és választmány választott meg. Határozott még a közgyűlés a halászbérlők bérleszállítás iránt benyújtott kérelme, a mohácsi volt úrbéres közbirtokosságnak az érdekeltségi kimutatás kiigazítása tárgyában tett előterjesztése, valamint a halászati tilalomnak jövő évre való felfüggesztése tekintetében elfogalandó álláspont ügyében. Ezzel a közgyűlés véget is ért.

N.

Az Alsó Rába Halászati Társulat április hó 16-án tartotta megalakulása óta első évi rendes közgyűlését Győrött Gillyén Sándor miniszteri tanácsos elnöklete alatt. Az elnöki megnyitót rámutat arra, hogy a földművelésügyi miniszter úr 88.512/1931.XI. 2. sz. rendeletével a társulat alapszabályait jóváhagyta és így a társulat most már a hatósági bérbeadás rendszeréről az önkormányzattal bíró társulati tevékenységre térhet át. Első és legsürgősebb teendő az üzemterv megállapítása, mert a törvény értelmében csak a közgyűlés által elfogadott és miniszteri jóváhagyást nyert üzemterv alapján gyakorolható a halászat. Tekintettel arra, hogy a közgyűlés, bár határozatképes, de nem képviseli a társulati szavazatok abszolút többségét, ezért új közgyűlés összehívása határozatott el. A jelenleg érvényben levő bérszerződések április végén lejárván a közgyűlés megbízta az elnökséget, hogy az árverés útján való bérbeadást készítse elő. A tárgysorozat többi pontjai felett az összehívandó újabb közgyűlés fog dönteni.

N.

A Soroksári Dunaági Halászati Társulat május hó 4-én tartotta évi rendes közgyűlését Budapesten Maurer Gyula helyettes államtitkár elnöklete alatt. Az elnöki megnyitót után tárgyalatott a halászbérlőknek a bérleszállítás iránt benyújtott kérelme és a közgyűlés úgy határozott, hogy a béreket 25 illetőleg 15%-al csökkenti, de csak az 1932. évre. Egyik bérleti szakaszon a társulat hozzájárult bérlet átadáshoz, egy másik bérleti szakaszt pedig eddigi nemfizető bérlő kezéből kivett a társulat és egyelőre egy évre — a Budapesti Sporthorgászok Egyesületének adta bérbe csupán nyeles horoggal való halászatra. A számvizsgáló bizottság terjesztette elő ezután az 1931. évi zárszámadásokat, melyek szerint úgy a kiadás mint a bevétel 36.125 pengő volt. A közgyűlés a zárszámadásokat tudomásul vette és a társulat vezetőségének a felmentvényt megadta az 1932. évi előirányzatot pedig a leszállított hasznobérének megfelelőleg 27.550 pengőben állapította meg. A közgyűlés Heincz Pál igazgató javaslatára határozatot hozott az üzemterv oly irányú módosítása tekintetében, mely szerint a társulati területen fenékhoroggal halászni tilos.

Bejelentni végül az elnök, hogy a társulat elnökségéről lemond, az új elnök megválasztása a legközelebbi közgyűlés feladata lesz.

N.

Az Érd-Dunaegyházi Halászati Társulat május hó 12-én tartotta évi rendes közgyűlését Budapesten Herbszt Jenő alelnök-igazgató elnöklete alatt. Az évi jelentés bemutatása után a számvizsgáló bizottság terjesztette elő a zárszámadásokat, melyek szerint az 1931. évben 11.132 pengő bevétellel szemben 10.307 pengő kiadás mutatkozott. A közgyűlés a zárszámadásokat tudomásul vette, a felmentvényt megadta, az 1932. évi költségelőirányzatot pedig 700 pengőben, a holdankénti hozzájárulást 8 fillérben állapította meg.

Határozatot hozott a közgyűlés az egyik bérlőnek bérleszállítás iránt benyújtott kérelme tárgyában és 1932. évre valamint az elmúlt évi hátralékos bérré 25% leszállítást állapított meg, egyben azonban a hátralék befizetésére végső időpontot tűzött ki. A tisztújítás során elnökké Beliczay Endre ny. min. o. tanácsos, alelnök-igazgatóvá Herbszt Jenő uradalmi főerdész választottak meg.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

N.

Az Esztergomi Halászati Társulat május hó 18-án tartotta évi rendes közgyűlését Esztergomban Hajdu István társulati elnök elnöklete alatt. Az elnök megnyitó szavaiban vázolta a társulat 1931. évi működését, majd a számvizsgáló bizottság tett jelentést az 1931. évi zárszámadásokról, melyek szerint 404 P 79 f bevétellel szemben 38 P 53 f kiadás mutatkozott. A közgyűlés a zárszámadásokat tudomásul vette, a felmentvényt megadta, az 1932. évi előirányzatot pedig a tavalyi mértékben állapította meg.

A közgyűlés ezután az üzemterv módosítás kérdését tárgyalta és vitéz Moró János igazgató által előterjesztett szövegezést némileg módosítva elfogadta. Az új üzemtervvel kapcsolatban határozatot hozott a közgyűlés a bérleti szakaszok idejének egyszerűsítésére.

A lemondó elnök és igazgatónak a közgyűlés érdemeik elismeréséül jegyzőkönyvi köszönetet szavazott és elnökül Brenner Antal városi főjegyzőt, igazgatóul Schalkház Ferenc városi intézőt választotta.

N.

ÚJDONSÁGOK—VEGYESEK.

Emlékezés

Vutskits Györgyről.

(1858—1929.)

Halkszavú, törekenytestű, nagyon szerény emberről szól a megemlékezésünk, *negyvenedik* évfordulóján ama nevezetes munkája megjelenésének, amellyel eljegyezte magát a Balaton halai tanulmányának.¹ *Vutskits Györgyről* e lapok hasábjain annál inkább helyénvaló a megemlékezés, mert közel két évtizeden át buzgó munkatársa volt a „Halászat“-nak, s három év előtt bekövetkezett halála alkalmából a róla szóló nekrológ csak néhány rövid sorban érinti a haléltan s nevezetesen a balatoni ichthyológia terén kifejtett munkásságát, amely pedig több tekintetben alapvetőnek mondható.

Sajátságos véletlen, hogy folyóiratunknak ugyanabban a számában (1929 november) látott napvilágot vezető helyen a magyar halászati biológusnak is legnagyobb Herman Ottó művének ékesszavú méltatása Unger Emil dr. szerkesztő tollából. Erre a szép megemlékezésre Herman Ottó centennáriumának országos ünneplése adott alkalmat, azé a nagy magyar íróé és tudósé, aki Vutskits Györgynek atyai barátja s a halászeletnek meg a halak életének tanulmányozására mesterei inspirálója volt.

Nem szándékozunk összeírni a két természettudós életének és munkájának eredményeit, csak pár rövid megjegyzéssel világítunk rá a két tudós egyéniséget és alkotó tevékenységüket jellemző vonásokra. Herman Ottó, ez a rendkívül sokoldalú bűvár, a halak és életviszonyaik tanulmányozásának csak alig több, mint egy évtizedet szentelt (1881—1891), ezt a neki nagyon kedves munkát azonban olyan aktív, eleven és az egész országot átfogó érdeklődéssel végezte, hogy idevágó két munkája „A magyar halászat könyve“ és „A halgazdaság rövid foglalata“ a magyar halászat és a magyar halfauna ismeretének mindenha klasszikus emléke marad.

Vutskits Györgyöt tanári hivatása abban az időben szólítja a Balaton mellé, (1890) amikor Herman Ottó érdeklődése az ichthyológiától már inkább az ethnográfia felé fordul, s a halak életviszonyainál jobban érdekli őt az ősfoglalkozását űző magyar embernek a természethez való viszonya. Már a „Magyar Halászat Könyve“-ben is lépten-nyomon kiütözik az a meleg érdeklődés és megbecsülés, amelyet Herman Ottó a halászó magyar ember, annak tősgyökeres nyelve és hagyományos szokásai iránt érez, s valóban nehéz eldönteni, hogy ebben a szépirodalmilag is számottevő szakmunkában az ichthyológiai vagy az ethnográfiai alapvetés érdemel-e nagyobb elismerést. Vutskits György is sokat

forgott a keszthelyi halászok között, kikérdezgette őket tapasztalataik és emlékeik felől, de ő mégis csak a halak és pedig a balatoni halak természettudományos megfigyelésében találta meg élete hivatását s csak ezen a téren folytatott három évtizeden át fáradhatatlan és elmélyedő részletkutatásokat.

Herman Ottó a halak és a madarak életének, meg a magyar néptoglalkozásoknak tanulmányán kívül tudott időt és energiát szentelni a közéleti szereplésnek, sőt az a'kotmányos küzdelemnek is: a tudományos és írói babérok mellett a parlamenti szónoki sikerek is öregbítették hírét s emelték népszerűségét. Vutskits György, a vidéki elvonultságában csendesen dolgozó tanár, megmaradt élete végéig a haléltan speciális bűvárának, aki a középiskolai tanítás által le nem foglalt egész idejét a balatoni halak életjelenségeinek összehasonlító megfigyelésével, morfometriai mérésekkel és az ichthyológiai világirodalom és bibliográfia tanulmányozásával töltötte.

Egy ilyen befelé néző, tisztára a tudománynak és tanításnak szentelt életpálya biográfiai adatai néhány rövid sorban eléérnek.

A fogarasmegyei Zernyestben született 1858-ban, ahol atyja állami főerdész volt. Korán árvaságra jutván, mint a nagyszzebeni árvaház növendéke végezte középiskolai tanulmányait az ottani gimnáziumban. Minthogy kora gyermekségétől fogva csupán saját erejére támaszkodhatott, korán kifejlődtek benne az önképzés és a kötelességtudás erényei. 1878-ban a kolozsvári egyetemre került és három év múlva, mint állami ösztöndíjas, Koch Antal geológus professzor mellé szegődött, önkéntes asszisztense lett és bebarangolta vele egész Erdélyt, kövületek gyűjtése végett. A nummulitekről írt értekezésével pályadíjat nyert az egyetemen, ahol 1883-ban bölcsészettudórrá avatták. Mint fiainak többször említette: „Azt, hogy halakkal foglalkozom, egy fényes széndarab tanácsolta nekem, amelyen egy ősrégi hal lenyomata volt látható.“ Hogy özvegy édesanyját keresetével hamarabb támogathassa, tanársegédi véglegesítése előtt, 1884-ben, elhagyta az egyetemet és a marosvásárhelyi gimnáziumban vállalt tanári állást, hol 6 évig működött. Beteg édesanyja kedvéért, akinek asztmája ellen balatoni levegőt javalltak az orvosok, otthagya Erdélyt és a keszthelyi gimnáziumhoz helyezteti át magát, ahová 1890-ben nevezte ki a csornai prépost világi tanárnak. Itt több, mint három évtizedig működött és 1921-ben, 39 évi tanári szolgálat után vonult nyugalomba.

Három gyermeke közül a legidősebb, Vutskits György, okl. gazda és a jogtudományok doktora, jelenleg a magyaróvári gazdasági főiskola tanára.¹

Nem érezzük hivatva magunkat, hogy Vutskits György sokakra termékenyítőleg hatott tanári munkásságát, valamint jószágos, szeretetet árasztó egyéniségét bővebben méltassuk. A nemes ambícióval tanító pedagógus emléke, akinek tudásánál csak türelmes jósága volt nagyobb, elevenen él és élni fog a tanítványok nemzedékeinek lelkében. Bizonyos tekintetben mulasztást vélünk azonban pótolni akkor, amikor Vutskits Györgynek a halbiológia és különösképpen a Balaton ichthyológiája terén kifejtett tudományos tevékenységére egy kis visszapiillantást vetünk, annak a folyóiratnak hasábjain, amelynek ismeretterjesztő munkájában nem közön-séges írói készséggel működött közre két évtizeden át.

Vutskits tudományos irodalmi hagyatékát két részre oszt-hatjuk: az elsőbe tartoznak a tudományos szakközlönyökben megjelent dolgozatok, amelyek mindegyike a halbiológia vagy halrajz (hazai vagy speciálisan balatoni ichthyográfia) terén el-eddig ismeretlen vagy kiadatlan vizsgálódási eredményekről ad számot, a második csoportba az iskolai értesítőkből és népsze-rűsítő folyóiratokból („Természet“ és „Halászat“) közzétett cikkeit vagy előadásait soroljuk.

¹ A tudós apa életrajzi adatainak szíves közléséért e helyen mondunk fiának köszönetet.

¹ Vutskits György dr.: A halakról általánosan és a Balaton halfajairól különösen. 96 lap. Keszthely, 1892. Megjelent a keszthelyi prem. gimnázium Értesítőjében.

A) Tudományos dolgozatok (1895—1917):

1895. Adatok a Balaton és a keszthelyi Hévíz halfaunájához. Term. Tud. Közl. Pótfüz. 15—18. A tarka géb és a fel-pillantó küllő balatoni előfordulásáról.
1895. Adatok a Balaton halfaunájához. Term. Tud. Közl. Pótfüz. 109—113. A Leuckart-keszeg nevű korcs és az ónos jász (Keszthelyen: „kelehal”) balatoni előfordulásáról. E cikkben Herman O. néprajzi kutatásainak hatása alatt egyúttal összegyűjti a balatoni halászok ajkáról a népies halneveket és a halak életviszonyaira vonatkozó jellegzetes tájszólásokat. Már ebben a cikkben említi a sötét színezetű süllőt, amelyet a halászok „kösüllő“-nek is szoktak mondani, de ezúttal még nem volt módjában a kösüllő faji bélyegeit közvetlen megfigyelés alapján megállapítani. Ezt csak a következő évben tehetette.
1896. „A kösüllő és a lapos keszeg a Balatonban“ c. ugyancsak a Term. Tud. Közl. Pótfüzetében (34. sz. 5—8.) megjelent alapos dolgozatában, mert egy évig eltartott, amíg az akkor még ritka kösüllőből egy-két példányhoz hozzájuthatott. Ebben a cikkben találjuk a kösüllőnek azóta is legpontosabb, rajzokkal illusztrált leírását és faji jellemzését, a fogással való egybevetés kapcsán.
1897. Fénytelen és torzult halak a Balatonban. Term. Tud. Közl. 40. Pótfüzet, 36—39. Ebben a balatoni halak legtöbb betegségét vagy rendellenességét leíró dolgozatban az ú. n. „melegedő süllő“ kopolyútetveit „Achteres percarum“-nak minősíti, később azonban ezek „Ergasilus Sieboldi“-nak bizonyulnak.
1897. A Balaton halai és gyakoriságuk. Term. Tud. Közl. XXIX. 593—595.
1897. Adatok a Balaton halfaunájához. Term. Tud. Közl. XXIX. 232—235. A Leucaspius abruptus vel. delineatus (kurta baing) előfordulása a Balatonban.
1897. Téves adat a Balaton halairól. Term. Tud. Közl. XXIX. 235.
1901. Magyar- és Horvátország ritkább halfajainak újabb termőhelyeiről és földrajzi elterjedéséről. A Gobius uranoscopus, Umbra Krameri-t, Leucaspius delin.-t, Gobius marmoratus-t és az Abramis Leuckartit a Balatonból itt is felemlíti. Term. Tud. Közl. Pótfüz. az Állattani Közl.-ből. 158—162. Ugyanez a dolg. megjelent német nyelven az Akadémia által kiadott Mathem. und Naturwiss. Berichte aus Ungarn c. folyóiratban.
1903. A kurta baing (Leucaspius delin.). Monográfiászerű természetrajza ennek az addig csak egyetlen lelőhelyről ismert halacskának, melyet V. az ország számos vizéből, így a Balatonból is kimutat. A Term. Tud. Társulat ezt a munkát dicséretben részesítette.
1904. A Magyar Birodalom halrajzi vázlata. Megjelent a keszthelyi prem. gimnázium Értesítőjében 57 lapon. Óriási szorgalommal összeállított, tudományos értékű munka, amely 230 értekezés és könyv alapján és saját megfigyelések után a történelmi Magyarország összes természetes (számszerint 250) halasvizének halait foglalja jegyzékbe. Herman Ottó nyomán és a saját gyűjtése alapján szótárát is adja a népies halneveknek.
1907. Halfaunánk egy új korcsa. Állattani Közl. VI. 3. füzet. A Bliccopsis abramorutilus Hol. nevű korcsról, melyet a tudomány balinkoncérnak, a keszthelyi halászok „kotric“-nak neveznek.
1910. Északamerikai halfaj a Balatonban. Term. Tud. Közl. 498. szám. 83—86. A közönséges naphal (Eupomotis aureus Jord.) balatoni előfordulásáról, a sárdi tógazdaságból eredt törpeharcsa- és pontyivadékokkal való ideszármazásáról.
1910. Az amerikai pisztrángsügér előfordulása a Balatonban. Term. Tud. Közl. XCVIII—XCIX. sz. Pótfüzet 1—5. Ez a halfaj is onnan s époly véletlenül került a nagy tóba.

1911. Faunánk egy új halfajáról. Állattani Közl. X. 31—44. Az Alföldbizottság és a Földművelésügyi Minisztérium megbízásából és támogatásával végzett aldunai tanulmányút eredményeképpen a magyar Aldunában (Ópalánkánál) talált Gobio Kessleri nevű halfajról. A munkát a Term. Tud. Társulat a Margó-díjjal jutalmazta. Ennek a tanulmányútnak részletes leírását adja.
1912. „Aldunai ichthyológiai tanulmányutam“ c. dolgozatában, amely a Földrajzi Közl. c. folyóiratban jelent meg 12 oldalon.
1913. A Balaton cyprinoidea halkorcsairól. Math. és Term. Értesítő. XXXI. 2. füzet. Öt halkorcsot ír le részletesen, melyek magyar vizekből addig nem voltak ismereteseek.
1913. A Magyar Birodalom Állatvilága c. milleniumi kiadványban a „Halak“ osztályának leírása magyar és latin nyelven (42 oldalon), nagy bibliográfiával. A Természettud. Társulat megbízásából már 1902-ben összeállított munka csak 11 évvel utóbb jelenhetett meg.
1914. Az Alduna halfaunájáról. Állattani Közl. XIII. 29—45. Antipa műveire és saját tanulmányaira támaszkodva a magyar Faunakatalógusba felveendőnek tartja a Clupea pontica-t és Gasterosteus platygaster-t, melyeknek leírását és rajzát közli. Az Alosa vulg.-t törlendőnek és helyette az Alosa Nordmanni-t felveendőnek tartja.
1915. A kösüllő faji bélyegei és a fogassüllő ivari kétalakúsága. Állattani Közl. XIV. 197—207. Újabb külföldi irodalmi adatok (Antipa, Grote, Vogt és Hofer) és saját megfigyelések alapján nagyszámú méretadattal alátámasztott leírását adja a két Lucio-perca-fajnak és a fogas két nemének ismeretelő jeleit részletezi.
1916. A magyar halászat és ichthyológia története az utolsó 25 év alatt. Állattani Közl. XV. 161—174.
- 1916—1917. A magyar halászat irodalma. Halászat. E folyóirat két évfolyamán át hangyszorgalommal összegyűjtött és módszeresen csoportosított bibliográfiáját adja a halászat és ichthyológia magyar irodalmának tárgyak és nevek szerinti felsorolásban.
- Ez a tudománytörténeti szempontból nagyértékű munka mintegy betetőzését képviseli Vutskits tevékenységének a szakirodalom terén; valóban méltó zárókönyve egy több mint negyedszázados munkásságnak.
- A fent elősorolt szorosán tudományos munkákon kívül igen nagy számban jelentek meg Vutskits ismeretterjesztő cikkei a Balaton halairól, azok életfeltételeiről, ivási idejéről, betegségeiről, élősdijeiről s az egyes halak régi és új halfogási módjairól, a halászok hagyományos szokásairól, az általuk használt mester-szavakról és tájszólásokról a „Természet“ és az ebből kivált „Halászat“ c. folyóiratokban. Számos cikk ezek közül novellisztikus formában, humoros alaphangon tárgyalja a nagy közönséget is érdeklő megfigyeléseket és élményeket. Az alább következő felsorolásba ezek közül csak a fontosabbakat vettük fel, a melyekben eladdig ismertelen adatok, halászatilag vagy néprajzilag érdekesebb megfigyelések láttak napvilágot.
- B) Népszerű modorban írt, ismeretterjesztő cikkek és előadások: (1892—1915.)**
1892. A halakról általánosan és a Balaton halairól különösen. Keszthelyi prem. gimnázium Értesítője. 96 old. Főleg Herman Ottó, Daday, Entz és Kriesch művei nyomán.
1898. Balatoni indigenák. Természet. A tarka gébről és a gardáról.
1898. A kakukhal. Természet. A szivárványos ökléről.
1898. Érdekes megfigyelések aquariumban. Természet. A süllő növekedéséről aquariumban és a természetes elemében. Három hétig tudta a fogasivadékot aquariumban megfigyelni, a negyedik héten mind elpusztultak, amelyeket idejében ki nem telepített.
1902. Balatoni halászfurfangok. Halászat. III. 12.
1904. A harcsa. Halászat. VI. 5. 34—36.

1904. A csuka. Halászat. VI. 8. E két cikkben főleg Böröczy és Zabó öreg keszthelyi halászok tapasztalatait írja le a ragadozó halak életmódjáról.
1905. A balatoni fogassüllő ivási ideje és helye. Halászat. VI. 10. és 11. A balatoni fogasnak Purgly Pál és Landgráf János által bevezetett új ikragyűjtési és keltetési módját ismerteti.
1905. Az ön. Halászat. VI. 21. 166—7. Túltengenek benne a néprajzi adatok. (Sima ön, csere ön, önkisz, önbörjű, táncos ön stb.) Az ön életmódját vizsgálva megállapítja, hogy „ugyanazon táplálékot igényli, mint a fogas, ezért ennek versenytársa és a fogassüllő rovására él szép, nagy Balatonunkban“.
1905. A balatoni halászat kérdéséhez. Halászat. VI. 14. 106—109. Az egységes kezelés ellen még ez időben is fel-feltámadó kifogásokkal szemben megállapítja a bérlő vállalat által haltenyésztés tekintetben elért eredményeket. A balatoni új módszerű fogasikratenyésztést azért is jónak tartja, mert „olyan nemzedéket nevel, amely szülőitől örökölt ösztönénél fogva jobban ismeri e nagy, eleven víz minden veszedelmét, betegségeknek inkább ellenálló bármely hazai haltenyésztőből még ikra állapotában hozott halivadéknál is“.
1905. A ponty. Halászat. VI. 18. 138—140. Sok régi halászmegfigyelés.
1906. Halkorcok és a haltenyésztés. Halászat. VII. 18. 141—2. A halkorcok meddségéről, az ilyen halak húsának ízletességéről. Újabb megfigyelések termékeny korcokról.
1906. A keszeg. Halászat. VIII. 1. és 2.
1906. A sugár kardos. Halászat. VIII. 5.
1908. Az ichthyológia irodalmáról. Mit tudtak a régiek a halakról és a halászatról? Halászat. X. Tíz egymásutáni számban népszerű irodalmi áttekintést nyújt a halak tudományos megismerésének történetéről.
1908. Balatoni halbetegségek. Halászat. IX. 15. Megállapítja, hogy a Balaton nagy, nyílt, tiszta vízében csak egész szórványosan és átmenetileg fordulnak elő megbetegedések, melyek épezzért ragályossá nem is fajulnak. A daganatos megbetegedésekről folytatólag a X. évf. 15. számában.
1911. Újabb biológiai adatok édesvízi halainkról. Halászat. XII. 16. Főleg a román Antipa művei alapján az egyes hazai halfajok növekedési viszonyairól összehasonlító méretadatokat. Antipától veszi át azt az érdekes, de nem egészen meggyőző számítást, hogy míg egy kg fogas húsa 11 kg más halnak húsába kerül, addig a csuka az ő silányabb húsának minden kg-ját 47 kg másféle halnak húsából építi fel.
1911. Hazai tokfélékről. Halászat. XIII. 7—9. Három cikkben számol be a magyar vizekben előforduló Acipenseridákról és azok életfeltételeiről. Az a feltevése, hogy a kecsege talán meghonosítható volna a Balatonban, aligha áll helyt, noha ő olyan analógiákra hivatkozik, mint a sugár kardos, tarka géb, melyek szintén tengeri eredetű, s a Balatonban mégis jól meghonosodott halfajok. A naphalra is hivatkozik, mint amely exotikus hazájából a Balatonba kerülve, pár év alatt le is ivott e nagy tóban. A pisztrángsügérről, melyet csak két évvel e cikk írása előtt talált meg a Balatonban s amely halat szintén mint meghonosodott fajt említi, még ez időben nem tudhatta, hogy azóta teljesen nyoma veszett. A A Balaton meleg állóvíze, úgy hisszük, éppoly kevésbé nyújt alkalmas életfeltételeket a vándorló Acipenseridáknak, mint a hűvös, mély vizekben otthonos Salamonidáknak, melyekről az
1915. évben ugyancsak a Halászat-ban (XVI+ 1.) megjelent következő cikke nyújt érdekes tájékoztatást: Hazai és meghonosított Salmonidáink.
1910. A Balaton és a tenger élete. Ismeretterjesztő előadás vetített képekkel. Megjelent a keszthelyi főgimn. Értesítőjében. 31 oldalon.

A háború utolsó éveiben és a forradalmak idején Vutskits Györgynek a főrékeny testét emésztő betegség már mindinkább pihenést parancsolt. 1921-ben történt nyugdíjaztatása után már alig fogott tollat a kezébe. Hosszú balatonparti sétákkal és tömredék jegyzete rendezgetésével töltötte idejét. Szerepelni, feltűnni sohasem vágyott, a nyilvános elismerés koszorúját, amelyet sohasem keresett, már csak sírjára tehetette a Magyar Tudományos Akadémia, amikor nagyérdemű tudományos munkásságáért a Kazinczy-díjjal jutalmazta. 1929-ben hunyt el. Sírja, melyet egyszerű köemlék jelez, a Balatonra tekint. Könél és ércnél marandandóbb az az emlék, amelyet tudásával, a Balaton életéről szóló tanításával ő emelt magának.

Lukács Károly dr.

Gyászbesz. Garády Viktor (családi nevén hahnbergi Gauss) a hírneves fiúmei magyar tenger-kutató ichthyológus, a volt fiúmei m. kir. tengerészeti akadémia tanára és a m. kir. tengeri biológiai állomás igazgatója május hó 27-én hajnalban 75 éves korában Fiúméban elhunyt. Garády Viktor személyében elvesztettük a békevilág és a magyar Fiúme legismertebb nevű tengeri biológusát, aki szépirodalommal is sokat foglalkozott és nagy érdemeket szerzett azzal, hogy a tenger iránt széles körben fölkellette a magyarság érdeklődését. Mint fiúmei patricius pedig igyekezett a magyar irodalomnak Olaszországban barátokat szerezni, ami különösen sikerült neki a Bánk Bán olaszra fordításával. Katona József remekművét évekig játszották olasz színpadokon az ő fordításában. Garády főműve, mely az Adriai-tenger faunáját tárgyalja, értesülésünk szerint mint posthumus munka, rövidesen meg fog jelenni olasz nyelven. Sokat fáradozott élete alkonyán a magyar olasz barátság érdekében. Személyes jó ismerősünk is volt Garády, kinek emlékét kegyelettel őrizzük.

Dr. U. E.

Személyi hír. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 14.950/1932.IV. sz. a. kelt rendeletével, a földművelésügyi miniszterrel egyetértve Hankó Béla dr. debreceni egyetemi zoológia-professzort megbízta, hogy a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet Limnológiai Osztályában Magyarországot képviselje.

Ángolna fogások. A Velencei tó halászlai, mint értesülünk, a múlt hó 10-e körül jól fejlett, kb. 80 cm hosszú angolnát fogtak. Ugyancsak fogtak egy kb. ilyen nagyságú angolnát a Dunában is, melyet a Nemzeti Múzeum állattárában preparáltak. Nem gyakran, de megesett ez már máskor is.

Itt vetjük fel a kérdést az érdekelteknek: a Velencei tóban meg lehetne-e próbálni az angolna betelepítését fiatal ivadékkal? A kísérlet nem kerülne sokba és valószínűleg lenne is eredménye. E halfaj egyedülálló abban a tekintetben, hogy természetes szaporodása édesvízben kizárt dolog, tehát nem kell félni tőle, hogy elszaporodása bajt is okozhat, mint pl a naphalé.

Dr. U. E.

A köllönték előfordulása madárgyomrokban. A „Halászat“ f. évi február havi számában közöltém, hogy egy Győr mellett 1929 jan. 21-én elejtett örvös-bukó (Mergus serrator L.) gyomrában egyéb halakon kívül öt drb — Dr. Unger Emil úrtól meghatározott — *cifraköllönte* (*Cottus poecilopus* Heck.) is volt. Egy most megjelent madártani közleményben pedig Krassowsky azt írja, hogy a nagy-bukóban (Mergus merganser L.), melyet a Baikal-tó vidékén (1914 júl. 16-án) ejtettek el a *Cottus Kessleri* Dyb. nevű keleti köllönte faj 6 példányát találta. (Der Ornith. Beobachter, 29. évf. 6. füz. 1932.) Úgy látszik tehát, hogy a bukók alkalmilag megtudják keríteni a madarak táplálkozása szempontjából rejtett életű köllönteket is.

Dr. Vasvári Miklós.

Külföldi tengeri, tógazdaságaink részére. A nagy takarmányhiány enyhítésére a Kormány külföldi tengeri behozatalt határozta el, s hogy tógazdaságaink etetésére szükséges mennyiséget biztosíthassuk, az egyesület részére is behozatali engedélyt kértünk. Ez ügyben a tógazdaságokhoz a következő körlevelet intéztük: „Az Országos Halászati Egyesület a földművelésügyi minisztériumtól húsz vagon jugoszláv kukorica behozatalára előrelátólag engedélyt fog kapni a tógazdaságok idejé etetésére, amelyet ab Budapest hajóállomás 10-75 P árban lehetne az igénylők részére rendelkezésére bocsátani. A további feltételek a következők:

1. Az átvett mennyiség vételárán felül még métermázsánként 2 aranykorona (mintegy 2 p 32 f) is előre lefizetendő. A vámot utólag visszatérítik az esetben, — ha a tógazdaság igazolja, hogy legkésőbb 1933 február végéig minden 5 q átvett kukorica után 1 q halat exportált külföldre. Az Ausztriába való exportálásra ez a kedvezmény nem terjed ki.

2. A kukorica f. év június végéig kerül behozatalra. A behozatali engedélyt az Országos Halászati Egyesület kapja, amely a kukoricát a hazai tógazdaságok területének nagysága szerint fogja szétosztani. Egyelőre kat. holdanként legfeljebb 40 kg igényelhető. A jelentkezések beérkezése után a behozatalt lebonyolító intézetekkel esetleg megállapodást lehet kötni arra nézve, hogy a kirakás a tógazdaságok fekvéséhez képest Baja vagy más dunamenti kikötő helyen történjék. Ily esetben legalább 4—5 vagónt kell kirakni. Ez esetben a rövidebb szállítást folytán a költségben némi megtakarítást lehetne elérni.

Szíveskedjék mielőbb bejelenteni, hogy a fenti feltételek mellett mennyi kukoricát igényel és annak alkalmas hajókirakási helye hol lehetne. Budapest, 1932 április 23.

A körlevélre a magyar tógazdaságok rt. és azonkívül mintegy 15—20 tógazdaság jelentkezett, mert úgy látszik a mai halárak mellett a tengerinek ily ára mellett alig lehet a halakat gazdaságosan takarmányozni. Másik oka a jelentkezés elmaradásának valószínűleg az, hogy a kat. holdanként igényelhető 40 kg oly kis mennyiség, hogy annak szállítása igen körülményes és költséges. Egy vagón kukoricát csak 250 kat. hold kiterjedésű tógazdaság igényelhet!

A központi vámigazgatóság hivatalos értesítése szerint a külföldi tengerivel tetett halakat Angliába, Csehszlovákiába, Németországba, Olaszországba, Svájcba vagy Lengyelországba kell kiszállítani legkésőbb 1933 évi március hó 31-ig. Ennek igazolása után az előlegezett vámot visszatérítik, és pedig minden 100 kg hal után 500 kg tengeri után járó vámot. A tengeri árának megfizetésére, vagy hitel igénybevételére a Magyar Nemzeti Bank külön engedélyre van szükség, amely engedély azonban a behozatali engedélyre való hivatkozással nem követelhető. A behozott külföldi tengeri a belföldön szabad forgalomba nem hozható.

A behozatali engedély elnyerése és a jelentkezések után az Egyesület értesítette a jelentkező tógazdaságok közül azokat, amelyek területük szerint (esetleg két közeli tógazdaság együttesen) legalább egy vagón tengerit igényelhetnek, hogy a tengeri behozatalának részletei miatt forduljanak közvetlenül a behozatallal megbízott Magyar Általános Hitelbankhoz.

A behozható hús vagón tengeri tógazdaságaink kiterjedéséhez képest oly kevés, hogy az Egyesület további 600 vagón behozatalára kért engedélyt. Sajnos a kérelmet igen kis mértékben lehetett figyelembe venni, mert csak 10%-át, azaz 60 vagón behozatalát kapták meg tógazdáink. Ezt a mennyiséget azután úgy az Egyesületnél, mint a kaposvári mezőgazdasági kamaránál jelentkező tógazdák között területük arányában osztják szét.

F.

Thermos-palack mint halivadék szállítóedény. A múlt hó 11-én a csopaki pisztrángokra-költetőházból az egyik ausztriai pisztrángtenyésztőtelepről való ikrákból kikelt, s szikracskóját már majdnem egészen felemészített szívárványos-pisztrángivadékot akartam Budapestre szállítani. Kb. fél liter irtartalmú thermos-palackomat vittem e célból magammal, mert igen meleg volt az idő, s szállítóvíz hűvösen tartására ez a jól ismert turista-felszerelési tárgy kényelmesnek és nagyon alkalmasnak látszott. Ebben nem is csalódtam, azaz, hogy mégis, de csak igen kellemesen, mert a thermos-palackomban a kis 3 cm hosszú pisztrángokat — 4 darabot — mint utóbb kiderült, még Amerikába is el tudtam volna szállítani, nem is a legmodernebb módon — repülőgépen —, hanem rendes gőzhajón!

Május 11-től 21-ig tartottam ugyanis a négy pisztrángot a thermos-palackban lakásomon, hol naponta csak egyszer vettem ki őket sötét, hűvös börtönükből (15°C), hogy egy nagyobb pohárban — megettesem főtt tojássárgájával, amit ugyancsak mohón fogyasztottak. .. Étkezésük alatt a thermosba jól kifolyatott friss vízvezeték vizet adtam, a pisztrángokat pedig az üveg-pohárból lehetőleg kevés és ételmaradékot alig tartalmazó vízzel visszaöntöttem a thermosba.

Ilyen különös és tíz napig tartó „halkezelés” nemhogy ártott volna nekik, de még szépen nőttek is eközben.

Nem is történt velük semmi baj e képzeletbeli „amerikai utazáson”, teljes egészségben érkezett meg mind a négy tíz nap mulva a — halélettani kísérleti állomásra. (Budapest II., Herman Ottó út 15.)

Egy jó nagy szögletes üvegakváriumba tettük át őket, ahol azonnal nagy ügyességgel kapkodták el a vizükbe adott Daphniákat. Bámulatosan virgoncok voltak, s ez okozta vesztüket: nagy sajnálatomra éjjel kiugrártak a vízből, s így lelték halálukat.

A kis történet vége tehát szomorú, de a tanulság nem: a thermos kiválóan alkalmas apró halivadék szállítására, és a gyakorlatban is felhasználható lesz.

Dr. U. E.

Baromfi Újság. Az eddig Mohácson megjelent Magyar Baromfi Újság a jövőben Pesten jelenik meg és a Kiadóhivatal, valamint a Szerkesztőség is Pesten lesz. A lap a jövőben sokkal intenzívebb munkát fejt ki és még hathatósabb segítséget nyújt a magyar baromfitenyésztőknek. Előfizetés a nagy papírral emelkedés dacára is 1 évre 6 P, félévre 3 P 50. Mutatványszámot bérmentve küld. Cím I. ker. Bors-utca 24. Postatakarék száma 53.077. Tel.: 50-2-96.

KÉRDÉSEK—FELELETEK.

Kérdés: 1-2 kg-os pontyoknak mi a súlyvesztésük a telettétőben: november 1-től, március 1-ig; március 1-től, április 1-ig; április 1-től 30-ig, külön, külön.

Felelet: A pontyok telettetés alkalmával előállott súlyvesztésüket külön-külön november 1-től április 1-ig és április 1-től április 30-ig megállapítani súlyszázalékban nem lehet. Ez a körülmények szerint igen különböző lehet. Csupán annyit állíthatni határozottan, hogy súlyvesztés telettétőmedencékben tartott pontyok esetében mindig van, de ez — normális viszonyok mellett — a mi klímánk alatt és március elejéig alig tesz ki többet 5%-nál.

Mivel a hőmérséklet emelkedésével a pontyok anyagcseréje nő és pedig nagy általánosságban a Vánt Hoff féle reakciósebességre vonatkozó törvény szerint: 10°C - szal való hőmérséklet emelkedés az anyagcserét körülbelül megkétszerezi.

Március 1-től április 1-ig tehát a pontyok saját testüket fogyasztva a telettétőben, táplálék hiányában — fokozott mértékben kezdenek soványodni; még inkább áll ez azon pontyokra, melyeket még április folyamán is telettetnek, rendszerint azért, mert még nem adták el, vagy a vásárló nem szállította el azokat.

Nagyon sok függ azonban az időjárástól, ami a víz hőmérsékletét döntően befolyásolja, továbbá a víz oxigéntartalmától is. Időnkénti oxigénhiány a halak felriadását, élénk mozgását válthatja ki, ami fokozott súlyvesztéssel jár.

Mindezek és tapasztalatok alapján mondhatjuk, hogy hosszú telettetés esetén a súlyvesztés 10 — 15%-os is lehet, sőt igen kedvezőtlen körülmények között még ezt a magas százalékot is meghaladhatja.

Tóban való telettetés esetében a súlyvesztés teljesen elmaradhat, mert a pontyok ott legtöbb esetben találnak annyi táplálékot, amennyi testsúlyuk fenntartására szükséges és elegendő.

Dr. Unger Emil.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő rt. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi rt.-től nyert értesítés szerint május hó folyamán a nagybani halárak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvízi élőponty	nagy	1:70—1:90 P
	közép	1:10—1:70 "
	kicsi	0:85—1:20 "
Édesvízi jegeltponty	nagy	1:00—1:20 "
	közép	— — — "
	kicsi	0:60—1:00 "
Balatoni fogassüllő	I. oszt.	7:00— — "
	II. oszt.	3:60— — "
	III. oszt.	3:00— — "
	IV. oszt.	3:00— — "
Dunai süllő	I. oszt.	5:00— — "
	II. oszt.	3:00— — "
	III. oszt.	2:80— — "
	IV. oszt.	2:80— — "
Harcsa	nagy	2:40—4:00 "
	közép	— — — "
	kicsi	1:40—1:60 "
Harcsa (jegelt)	... ..	1:80—2:80 "
Csuka	... ..	2:80—4:00 "
Compó	... ..	1:00—1:20 "
Ön	... ..	0:40—1:00 "
Balatoni keszeg	... ..	0:40—0:60 "

Forgalom kissé élénkebb, irányzat lanyha.

A lap kiadásáért felelős: Dr. Unger Emil.

HIRSCH IMRE

okleveles gazda

legnevesebb tógazdaságokban szerzett hosszú gyakorlati praxsisa alapján, vállalja tógazdaságok berendezését, intenzív kezelését és irányítását, tógazdaságok állandó szaknancsi tisztségét, haltakarmányok beszerzését valamint halak értékesítését, 0/0-os haszonrészesedés alapján is, az ország bármelyik részében.

Poroszlay u. 77

DEBRECEN

TECHET RÓBERT

okleveles mérnök BUDAPEST

Vállalja HALASTAVAK tervezését és építését, régi tavak reorganizációját, tavak intenzív racionális kezelését, termések külföldi értékesítését, öntözések, lecsapolások tervezését és építését, földbirtokok felmérését, parcellázását, mérnöki és halászati szakvélemények készítését.

VIII., József körút 43. sz. II.

TELEFÓNSZÁM: József 429—22.

MAGYAR

TÓGAZDASÁGOK R.-T.

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 8.

TELEFÓN: AUTOMATA 809—21. SZ.

LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Több mint 6000 kat. hold terjedelmű tógazdaságaiból SZÁLLIT tenyésztésre

nemestörzsű egynyaras és kétnyaras pontyot, pontyanyákat, harcsaivadékat, fogassüllő-ivadékat és fogassüllő-ikrát a következő helyekről: Balatonföldvár, Bia, Bicske, Gelej, Hortobágy, Iszkaszentgyörgy, Mike, Nagyláng, Örspuszta, Pellérd, Sárd, Sáregres, Sárszentmiklós, Somogyszentmiklós, Szabadbattyán, Tápíószező, Tüsképusztáról és Varászlóról.

HALBIZOMÁNYI ÉS HALÉRTÉKESÍTŐ

R.-T. HALNAGYKERESKEDÉS
BUDAPEST

Levélcím: Budapest 4., Postafiók 271.; Telep és iroda: IX, Csarnok-tér 5.; Elárúsióhely: IX, Közp. vásárcsarnok; Központi iroda: V., József-tér 8., Telefonsz.: Aut. 809—22.

Telefonszám:

Nappal ■
Aut. 856-36.
Éjjel ■
Aut. 591-22.
Szállítási oszt.: Aut. József 68-7-16.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok Rt. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű gyorsnövésű cseh, bajor egy és kétnyaras pontyokat, anyapontyokat s minden más tenyészhalat, megtermékenyített fogassüllőikrát, valamint etetési üzemre berendezett tógazdaságok részére különféle haltakarmányt.

ZIMMER FERENC

BUDAPEST

IX. KER. KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő és jegelthalat

Telefonszámok:

Központi vásárcsarnok: Automata 854—48.

Fióközlet: V., József-tér Automata 816—79.

Iroda: VIII., Horánszky-utca 19. J. 335—39.

HALKERESKEDELMI R.-T.

STEINER MÁRKUS HALNAGYKERESKEDŐ

Bizományi eladásokat is kedvező feltételek mellett vállal el. Telefon: Aut: 866—19. Este hét óra után 843—27 sz. Veszek és eladok bármily mennyiségű élő- és jegelthalat. Iroda: IX., Erkel-utca II.

Budapest, IX. ker.
Központi vásárcsarnok.

HALÁSZHÁLÓ

puha inslég és kötél, hálófonal, parafa-alattság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

ÁDÁM MIKSA

R.-T.-NÁL BUDAPEST

Főüzlet: IV. Ferenc József-rakpart 6-7
A Ferenc József-híd és Erzsébet-híd között
Telefón: Aut. 843—10.

Fióközlet: VII. Thököly-út 16 szám
A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt
Telefón: József 361—71.

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

Telefón:

IRODA: AUT. 850—71.
ÜZLET: AUT. 855—84.

BUDAPEST IX. KER.

KÖZP. VÁSÁRCSARNOK